

Armoede maakt ons blind voor ongelijkheid

De Standaard* - 18 Okt. 2017
Pagina 35

* De Standaard/West-Vlaanderen, De Standaard/Oost-Vlaanderen, De Standaard/Antwerpen, De Standaard/Vlaams-Brabant/Brussel, De Standaard/Limburg

Het aantal leefloners stijgt (DS 16 oktober). Het was goed dat dit slechte nieuws aandacht kreeg: gisteren was het de Internationale Dag tegen de Armoede. Maar, in alle eerlijkheid, Vlaanderen heeft zo'n dag niet nodig om armoede in het nieuws te brengen. Het publiek, de media en de politiek hebben het hele jaar door interesse in dit thema.

Deze krant heeft daartoe bijgedragen door jarenlang aandacht te besteden aan elke relevante armoedestudie. Belangrijker nog was dat topwetenschappers hun loopbaan wijdden aan de studie van armoede. Vlaanderen telt ook tal van verenigingen en middenveldorganisaties die het voor armen opnemen. Er zijn 308 OCMW's die mensen in of op de grens van de armoede uitkeringen en begeleiding bezorgen. Er zijn administraties voor armoedebestrijding, en we hebben een federale staatssecretaris voor en een Vlaamse minister van Armoedebestrijding met elk een armoedeactieplan.

Wat beleidsaandacht betreft, staat Vlaanderen wellicht aan de top in Europa. Verandert dit iets ook aan de werkelijkheid? Velen denken spontaan van niet. Het armoedebeleid is ook het voorwerp van tegenspraak geworden. Maar de waarheid is dat Vlaanderen vandaag op de tweede plaats staat in Europa en samen met Tsjechië, Nederland, Denemarken en Finland de kopgroep met de laagste armoedegraad in Europa vormt (10 procent 'risico op armoede'). België in zijn geheel scoort maar matig, omdat Wallonië (18 procent) in de tweede helft van het peloton rijdt en Brussel met 30 procent armen de slechtste score in Europa behaalt.

Merkwaardig is dat het zuiden van het land hierover stil blijft: geen vakbond of partij heeft al een plan gelanceerd of geëist om dit verschil te verkleinen. Zwijg er maar over, luidt het. Maar ook in Vlaanderen zijn er punten waarover zelden gepraat wordt: dat meer dan 70 procent van de leefloners van allochtone origine is, bijvoorbeeld.

Terug naar de uitstekende Vlaamse score. Vlaanderen zou vrij makkelijk de regio met het minste armen ter wereld kunnen worden. Als België de paradox van het leefloon oplost: dat is ingesteld om mensen uit de armoede te tillen, maar omdat het bedrag van het leefloon zo laag is, blijft al wie ervan afhankelijk is, onder de armoedegrens zitten en dus arm. Als de federale coalitie het leefloon zou optrekken tot wat beloofd is, de Europese armoedegrens, zou het aantal armen spectaculair dalen. Maar dat lukt maar niet. Alle regeringen sinds Verhofstadt (1999) struikelden over die ambitie. Hoe het komt? Het is nooit een echte prioriteit.

En het is ook niet eenvoudig. Wie het leefloon verhoogt, moet de andere lage uitkeringen verhogen. En veel Belgische uitkeringen zijn flink te laag: pensioenen, werkloosheids- en ziekte-uitkeringen. Dat zou veel kosten.

De grote aandacht voor armoede draagt een nadeel in zich, en dat belemmert de strijd tegen de gevolgen van de armoede. Het heeft de aandacht afgeleid van de algemene ongelijkheid. Armoede is maar een facet van ongelijkheid. Het topje van de ijsberg. Het topje bestrijden zonder de rest aan te pakken, is in veel domeinen zinloos.

Neem nu de gezondheid. Niet alleen de armsten zijn minder gezond. Mensen zijn gezonder en leven langer naarmate ze hoger op de sociale ladder staan (of meer verdienen, of langer gestudeerd hebben).

Wie hoger onderwijs gevolgd heeft (cijfers berekend voor mannen die net 50 geworden zijn), wordt gemiddeld 84 jaar en blijft gemiddeld tot zijn 72ste in goede gezondheid. Wie hoger middelbaar gevolgd heeft, sterft gemiddeld vier jaar vroeger (op 80 jaar) en leeft maar tot 68 goed gezond. Wie lager middelbaar volgde, wordt maar 78 en leeft maar tot zijn 66ste in goede gezondheid. En wie geen school gelopen heeft, sterft negen jaar eerder dan de hooggeschoolde (op 75 jaar) en zijn gezonde levensjaren zitten er gemiddeld al op als hij 63 is.

Alleen kijken naar de laagste groep is oneerlijk. Ook de lagere en hogere middenklassers sterven te vroeg. En die focus leggen, is ook niet efficiënt. Alleen sleutelen aan de levensomstandigheden en -gewoonten van de armsten, werkt niet.

De gezondheidszorg en de gezondheidspreventie moeten zo hervormd worden dat ze niet vooral begrepen worden door de hooggeschoolden, maar door heel de bevolking. De medische en zorgwereld moeten een andere taal spreken. Meer gelijkheid in gezondheid vergt dat de ontwikkeling van wijkgezondheidscentra niet verboden, maar aangemoedigd wordt. Wie de armoede wil bestrijden, moet ook de meer algemene sociale ongelijkheid bestrijden. Een coalitie van al wie daar belang bij heeft, moet dit nastreven.

Daarnaast blijft natuurlijk een specifiek armoedebestrijdingsbeleid nodig. Er is onder meer een strategie nodig om de volgende regering ertoe te brengen dat ze eindelijk het leefloon en andere uitkeringen optrekt tot de Europese armoedegrens, in plaats van er loze beloften over te doen.

Guy Tegenbos is gewezen redacteur van deze krant. Tweewekelijks laat hij zijn blik gaan over politiek en beleid.

GUY TEGENBOS

Copyright © 2017 Corelio. Alle rechten voorbehouden